

Sylwia Sperling

Między Kartaginą a Orange. Kontrowersja pelagiańska na synodach biskupich w latach 411–529

Streszczenie

U podstaw jednego z ważniejszych sporów w historii Kościoła leży zdanie z Listu św. Pawła do Rzymian: „Przez jednego człowieka grzech wszedł na świat, a przez grzech śmierć i w ten sposób śmierć przeszła na wszystkich ludzi, ponieważ wszyscy zgrzeszyli” (Rz 5, 12). Pelagianizm, uznawany dziś przez niektórych za herezję antropologiczną lub moralistyczną, rozpoczął się więc od sporu na tle biblijnym. Kontrowersja, która wokół niego wybuchła, sprawiła, że w zwalczanie tej błędnej nauki zaangażował się Augustyn z Hippony, który z czasem zyskał dzięki temu przydomek *Doctor gratiae*. Głównymi kwestiami, których pelagianizm oraz trwająca wokół niego kontrowersja dotyczyły, była łaska Boża, wolna wola człowieka i dziedziczenie grzechu pierworodnego.

Niniejsza dysertacja skupia się na omówieniu kontrowersji pelagiańskiej w ujęciu synodów biskupich, do których doszło w trakcie jej trwania. Wybrana cezura czasowa dotyczy spotkania biskupów, na którym po raz pierwszy pojawiły się kwestie pelagiańskie (Kartagina, rok 411), oraz spotkania biskupów, na którym po raz ostatni w starożytności podjęte zostały zagadnienia pośrednio lub bezpośrednio związane ze wspomnianą herezją (Orange, rok 529).

Pierwszy rozdział omawia początki kontrowersji pelagiańskiej na synodach biskupich. Zaprezentowano kontekst historyczno-teologiczny wspomnianych synodów, podjęto również próbę przedstawienia twierdzeń pelagiańskich przypisywanych Pelagiuszowi czy Celestiuszowi w czasie obu synodów. Drugi rozdział skupia się na kolejnym etapie kontrowersji pelagiańskiej, jakim bez wątpienia były synody afrykańskie i rzymskie zwołane w odpowiedzi na wydarzenia w Diospolis. Dalszym wydarzeniom po roku 418 poświęcony został rozdział trzeci. Omówione zostały możliwe przyczyny rozpowszechnienia się pelagianizmu i jego ewentualne kierunki, wskazane również na podstawie synodów Galii i Brytanii, których omówienie również znalazło się w tej części pracy. Na koniec przeanalizowano ostatnie wydarzenie w kontekście interesującego nas zagadnienia. Synod w Orange zamyka aktywność synodalną biskupów poświęconą pelagianom. Szeroko omówiono przede wszystkim nauczanie, które na synodzie zostało ogłoszone, a jest to nauczanie niezwykle obszerne: dwadzieścia pięć kanonów oraz kończące je *Wyznanie wiary* przygotowane przez biskupa Arles.

13.06.23 Sperling Sylwia